

JOSÉE BALAGNA, *L'Imprimerie Arabe en Occident (XVIe, XVIIe et XVIII siècles)*. Paris 1984, 153 sayfa. 68 frank. Maisonneuve et Larose adlı kitabevinin "Islam et Occident" dizisinin 2. kitabıdır.

Basımevi İslâm dünyasına çok geç girdi. Bunun nedenlerini tartışmak ayrı bir konudur. Kağıt batı dünyasının bilim çalışmalarını büyük ölçüde hızlandırdı ise bunun tek kaynağı da İslâm dünyasıdır. Yazının bir sanat halini alması, kullanılan malzemelerin çeşitliliği ve cilt konusu bile Şark'da büyük bir sanat haline gelmiş ise de, öte yandan basımın çok geç girişi zaman zaman tartışılır. Bu alanda da öncülük Asya kıtasından başlamış olmakla birlikte, günümüz teknolojisine uygun basım işlemini geliştirmek Garp dünyasına nasip oldu. Johannes Gutenberg (1395-1468), aşağı yukarı 1450 yılında, hareket eden harfler sistemini geliştirmekle alanında büyük bir hamle yapılmasına yol açtı ve bu yeniliği duyan yatırımcılar da hemen benimseyip yaymağa giriştiler. Din konularını içeren kitapların basılması ile başlayan akım kısa zamanda hukukçuları, coğrafyacıları, denizcileri de ilgi alanı içine çektiği için hümanizma hareketinin de hızlanması sayesinde kitap artık belirli çevrelerin kullandığı bir fikir yayma aracı değil, fakat aynı zamanda bir ticaret metaı olarak da halk topluluklarının yararına sunuldu. XV.yüzyılda Türklerin elde ettikleri başarılar üzerine yeni bir arayış içinde bulunan Batı dünyası da, kendisine yeni örnekler ararken, kitap sayesinde yazdıklarını okuyan bir ortam buldu ki, kanıma göre böyle bir durumun gerçekleşmemesi basımın Şark dünyasında gecikmesine neden olan etkenler arasındaydı. Batılı yatırımcılarca İslâm dünyasına âit kitaplar da basıldığını biliyorduk ki, bunun hangi gereksinimlerden kaynaklandığını merak ettiğimiz gibi hangi konular olduğu da kısıtlı bir çevrede tanınmakta idi. Şimdi elimizde bulunan bu küçük ve sevimli kitap, merakımızı giderme yanında sonradan yapılacak çalışmalara da hem kaynak hem de klavuz görevi üstlenmektedir. Yararlı fotokopiler, dizinler ve yardım edecek kaynak notları içerir. Daha önceleri de Avrupa ülkelerinde basılan Şark dünyasına ait kitaplarla ilgili bazı çalışmalar yapılmıştı. Fakat şimdi araştırmaya değil doğrudan kütüphanelerde bulunan malzemeye dayanan bayan Balagna, okuyanlara ve sonra araştırma yapacaklara sağlam kaynak vermektedir. Kullanışlı dizinler ve zamanlama çizelgesi ile kitaba canlılık veren sayın araştırmacının alanında daha başka eserler vermesini bekliyoruz.

DOÇ. DR. MAHMUT H. ŞAKIROĞLU